עין משפט נר מצוה

פט א ב מיי' פ"מ מהל' זכייה ומתנה הלכה עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רל סעיף ד:

צ ג מיי' פ"ז מהלכות עבדים הלכה ח סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף מז:

רבינו גרשום

כדי פרנסתו שאם יעמוד מחליו שיהא לו על מה להסמך: אפי' אם (אמר) שייר ממלפלי כדי פרנסתו קני: כמה מכוון שבעתתא דסבי. ר' יהודי ור' ירמיה: מקרקעי מאי מעמא): אמר שייר קרקע כל שהוא חנן ולא כדי פרנסתו קרקע דוקא ולא ממלפלי: ורחנן הכותב כל נכסיו לעבדו. בסתנה יצא בן חורין משום דהעבד עצמו בכלל נכסיו הוא וכתבו לעצמו מתנה. אם שייר קרקע כל שהוא ג) כתב לעבד לא יצא בן חורין. דאיכא למימר אותו עצמו שייר דעבדים הוקשו לקרקעות דכתי' התנחלתם וגו': חוץ מאחד מרבוא שבהן. הואיל ושייר בתמא איכא למימר דעבד שייר. אבל אי שייר קרקע איכא למימר קרקע ממש

ומוקי התם טעמא משום דמצוה לקיים דברי המת ומיירי שהושלם מתחלה לכך כי היכי דלא תקשה ממעשה דאיסור גיורא דהכא לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ואע"ג דהוה ביד שלים אלא הייט טעמא משום דלא הושלם לו מתחלה לכך וקשה על זה הפירוש מהא דאמרינן בגיטין פרק השולח (דף מ.) פלונית שפחתי עשתה לי קורת רוח כופין את היורשים כו' משום דמצוה לקיים דברי המת והתם לא הושלם ביד שלים מידי ואריך לומר דגבי שחרור יש לנו לומר יותר מצוה לקיים דברי המת מבשאר דברים והשתא נמי אתי שפיר דלא תקשה מהא דאמרי' לקמן (דף קמ:) האומר תנו גט לאשתי כו' אבל האומר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה ודייק מינה מתנת שכ"מ במקלת לא בעי קנין דלא הוה מצי למימר טעם משום דמצוה לקיים דברי המת דלא אמרי' הכי אלא כשהושלם מתחלה לכך וא"ת על הך משנה דגיטין (דף יג.) דמייתי לקמן אבל אמר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה אמר רב עלה בסוף פ"ק (שם) בגמרא והוא שמוגחין בקרן זוית איכא דמוקי לה התם למשנה בבריא ובמעמד שלשתן ואיכא דמוקי לה התם בשכיב מרע ואמאי לא מוקי לה למתני' התם כשהושלם מתחלה לכך ומשום מצוה לקיים דברי המת ואי משום דכיחידאה לא הוי מוקמי התם ואע"ג דקי"ל הכי כדאמר בפ"ק דגיטין (דף טו.) וכדאשכחן נמי בפ' כל הגט (שם דף ג.) דלא מוקי שמואל מתני' דפרק כל הגט דהמצוה מעטת אם הכהן ואת הלוי כו' יוסי משום דכיחידאה לא מוקמי אע"ג דס"ל בפ"ק דבבא מציעא (דף יב.) כוותיה ורבנן פליגי עליה דר"מ (ג) דמצוה לקיים דברי המת בספ"ק דגיטין (דף יד:) אע"ג דר' יוסי פליג עליה בכתובות (דף סט:) מ"מ חולקין רבנן על ר"מ בספ"ק דגיטין (שם) גבי הולך מנה לפלוני אף מהכיא דר' יוסי בפ"ק דבבא מציעא אין ראיה כל כך דאיכא לדחויי דכיחידאה לא מוקמינן משום דר' יוסי הוי יחידאה היכא דפליג במסכת בכורות בפרק הלוקח עובר פרתו (דף יח.) ולא פסיק שמואל הלכה כוותיה אלא בהא דבבא מציעא פ"ק משום דסתמא עניים גופייהו ניחא להו כדאיתא התם (ג) ולהכי מודה נמי איהו במתני' דכל הגט ויש שהם מתרלים שם בשם ר"מ דלא אמר התם מצוה לקיים דברי המת כיון שראוי ליתן מחיים ולא ליתן לאחר מיתה לאסי לא שייך בה מצוה לקיים דברי המת תדע דהוי דומיא דגט ושטר שחרור שאינו ראוי ליתן אלא מחיים ואין נראה לר"י דהא אפי' בדבר דשייך מחיים אמרי' בסוף פ"ק דגיטין בברייתא דהולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו דמשמע התם דאפילו בדבר דשייך ליתן מחיים קאמר מצוה לקיים דברי המת* וכל דליתיה בירושה כו' כדאמר גבי מתנת שכיב מרע מיהו לא דמי למתנת שכיב מרע שהיא כטין ירושה דיש לנו יותר לדמותה לירושה כדאמר לעיל ועוד דכי היכי דמפרש גמרא דמתנת שכ"מ אינה בגר ה"ל למימר נמי טעמא דמצוה לקיים דברי המת אינו בגר מיהו יש לדחות דפשיטא ליה דלא שייך בגר כיון דליתיה בירושה פשיטא ליה שכיון שמת בטל ואין לו שום זכות להורים ואיך יקיימו דבריו מיהו כדפירשנו לעיל ניחא טפי. מ"ר. ועוד היה אומר ר"י דלא אמרי' מצוה לקיים דברי המת אלא באומר לו פה אל פה ורבא לא אזל לגביה וחזר בו ר"י כדאמר בהשולח (גיטין דף מ:) עשיתי פלוני עבדי בן חורין כו' א"ר יוחנן וכולן בשטר וא"כ הא דקתני בתר הכי אעשנו בן חורין רבי אומר זכה וחכ"א לא זכה אלא כופין את היורשים כו' מיירי נמי בשטר ולא פה אל פה דאי א"ל [ליורשים לעשותו בן חורין] למה לי שטר* וכן פי' ר"ח: **שייך** קרקע כל שהוא. ולא פירש איזו קרקע אלא חוץ מקרקעי סתם כל שהוא וי"ל גופו של עבד שייר דעבדא כמקרקעי דמי ומטלטלין נמי עשו שיור דאם אמר נמי חוץ ממטלטלין כל שהוא שייר בגופו של עבד וקרקע דתנן אייתי (ה) כדאמר גמרא ובגמרא א"י בפ"ג דפאה ור' יוסי בשם ר' אלעזר שייר מטלטלין ולא עשה כלום אני אומר גופו של עבד שייר ובמסקנא מפרש משום דלאו כרות גיטא מהניין לה דכיון שיש לבעל העבד זכות בשטר שכתוב בו שייר קרקע לעצמו לא הקנה לו שטר לגמרי שגם זכות האדון כתוב בו הלכך לא קרינא ביה ספר כריתות וטעמא דר"ש דאמר לעולם הוא בן חורין משום דחשיב ליה כרות גיטא בהכי כיון שלא שייר בגוף העבד מיהו מתחלה היה סבור דטעמא דת"ק משום דשייר בגוף העבד וכן בפ"ק דגיטין (דף ח:) דמוקי פלוגתייהו בפלוגין דבורא מתחלה היה סבור כן דלת"ק משום שייר בגוף העבד ולר"ש לא שייר דפלוגין דבורא והעבד קנוי לעצמו ושם פירש רבינו חננאל מתחלה סובר ת"ק כיון ששייר קרקע כל שהוא שתם אין יכול לברר העבד הנכסים שהקנה לו רבו ולא קנה בנכסים דאמר יד בעל השטר על התחתונה וכיון שבנכסים לא קנה עצמו נמי לא קנה ור"ש סבר אע"ג דלא קנה בנכסים עצמו קנה דפלוגין דבורא עד שיאמר חוץ מאחד מרבוא דאיכא למימר גופו של עבד שייר וכן פירש בגמרא א"י לשון רבינו חננאל* והתוספתא נראה דבשבוש מיתניא דמאי בא ר"ש להשמיענו דאפילו היכא שאומר חוץ מטיר פלונית וכי בשביל שהזכיר מה שמוניא יש לו להיות פחות בן חורין דכל שכן [שהוא משוחרר] כשאומר שתם דיד בעל השטר על התחתונה ומני תוספתא מקמי ירושלמי ומיהו אין נראה לשבש התוספתא (ו): (ז) **שייך** קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין *ור"ש אומר אפילו אמר כל נכסיי קנוי לך חוץ מטיר פלונית חוץ מהדה פלונית זכה בנכסים קנה עצמו בן חורין. פירוש אפילו הזכיר בהדיא מה שמוניא מן השחרור דאז יש לנו לומר אלא שחרר העבד אפ"ה קנה נכסים ושתחרר דפלגין דבורא דאית לן למימר מאותה שדה או מאותה עיר הדר ביה אבל מן העבד לא הדר ביה מכלל דרבנן דפליגי עליה אית להו דלא פלגין דבורא ומדהדר בנכסים הדר נמי בעבד א"נ מדשייר בנכסים שייר נמי בעבד ובפ"ק דגיטין (דף ח:) מייתי לה נמי להך דהכא למימרא דפלגין דבורא ולא כפרש"י דהתם אלמא לא שייר כלל מן העבד אלא מן הנכסים ובהא פליגי רבנן עליה ובפלוגתייהו בפ"ק (שם.) גבי ר"מ אומר עבד כא"י גיטין אבל אין להקשות על פירוש רבינו שמואל שפירש ששייר העבד משום דהוי מקרקעי מדאמר עשו מטלטלים שיור אלא עבד דהא ודאי אמת הוא דהוי מטלטלים כמו מקרקעי. מ"ר:

כמה מכוונן. כמה יפה כוונו שפירשו כל שהוא כדי פרנסתו למר במקרקעי ולמר אפי' (ח) במטלטלי: **דמקרקעי**. כדי פרנסתו טעמא מאי הוי שיור להקנות המתנה שנתן מקלת משום דכי קאי מחליו סמיך עלייהו והלכך נתן לדעת כן שאפילו אם יעמוד מחליו תתקיים המתנה והוא יתפרנס ממה ששייר מטלטלי נמי כו': **מאי כוונתא**. והלא אינן מכוונות יפה דלמ"ד מטלטלי כו': **קרקע דוקא**. בתמיה והתנן במסכת פאה: **הכותב נכסיו לעבדו יצא בן חורין. שהרי העבד בכלל נכסים ונמצא שהקנה לעבד את גופו עם שאר נכסים: שייר קרקע כל שהוא**. כגון שאמר חוץ מקרקע כל שהוא לא יצא בן חורין שהעבד הוקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם (ויקרא כה) והאי קרקע כל שהוא איכא למימר שעל העבד הוא אומר ונמצא שאינו בן חורין וגם הנכסים לא קנה וה"ה אם אמר חוץ ממטלטלין כל שהוא דאמר ר' אלעזר לקמיה שעשו המטלטלין שיור אלא העבד דדלמא האי עבד הוא המטלטלין ששייר דעבדא מיטלטל אבל אם אמר כל נכסיי נתונים לך חוץ מזה פלוני הרי הוא בן חורין שהעבד אינו בכלל אותו שדה שפירש: **רבי שמעון אומר לעולם הוא בן חורין**. אם שייר קרקע כל שהוא דשייר קרקע ולא עבד עד שיהיה השיור ששייר סתם ויאמר כל נכסיי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן שהוא אחד מרבוא לעבד קאי ואינו משוחרר ודרך כבוד כתב לעבדו כך ומ"מ לא קנה כלום: ואמר

שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת וכמה כל שהוא אמר רב יהודה אמר רב קרקע כדי פרנסתו ורב ירמיה בר אבא אמר ממטלטלין כדי פרנסתו אמר רבי זירא כמה מכוונן שמעתתא דסבי קרקע טעמא מאי דאי קאי סמיך עליה "ממטלטלי נמי אי קאי סמיך עילויהו מתקיף לה רב יוסף ומאי כוונתא מאן דאמר ממטלטלין קרקע תנן מאן דאמר כדי פרנסתו ²כל שהוא תנן אמר ליה אביי וכל היכא דתני קרקע קרקע דוקא והא תנן א)'הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן ואמר

א) [לקמן קנ.] גיטין תי מב. פאה פ"ג מ"מ:

הגהות הב"ח

(ח) רשב"ם ד"ה כמה וכו' במטלטלי דמקרקעי וכו' שכתן במקלת וכו' סמיך עליה והלכך כל"ל והר"ל: (ב) תוס' ד"ה (בע"ח) דקא כו' פליגי עליה דר"מ דאמר מצוה לקיים וכו' לא מוקמינן הייטו משום וכו': (ג) בא"ד ולהכי מודה נמי. נ"ב פירוש שמואל מודה כו': (ד) בא"ד דליכא מאן דפליג. נ"ב פי' בתמיהים ליכא מאן דפליג משא"כ במצוה ל"ש דפליג שמואל אבל בתנאים ולהי איכא רבי אליעזר דפליג בדברי ש"מ לקמן בדף קנו במשנה: (ה) ר"ה השיירו כו' דתנן איידי דרישא דקתמר: (ו) בא"ד אין נראה לשבש התוספתא אלא כמו שפי' בפרים עכ"ש סס"ד: (ז) ד"ה שייר ממקק תחלת הדבור ולריך להתחיל זו' שמעון אומר וכו' אבל מן העבד לא הדר ביה אבל רבנן פליגי עליה ואית להו דלא פלגינן וכו' ובפ"ק דגיטין גבי ר"מ אומר עבו כאדן ישראל מייתי לה נמי להך דפלגינן דבורא אינה דרבי שמעון ולא כפי' רש"י דהתם דלא שייר כלל מן העבד אלא מן הנכסים ובהא פליגי רבנן אבל כדפרישית אבל אין להקשות על פי' כל"ל:

רש"ל כ' דהך לקיים דברי המת הוא סוף דבור והרוכן פירש ר"ח הוא שייך לתחלת דבור הסמוך

מהרש"א כ' דהך ל"ל שטר הוא סוף דבור והרוכן פירש ר"ח הוא שייך לתחלת דבור הסמוך

לשון ר"ח וכ"י פי' דלפ מתחלה סבר דת"ק לא חייבי דוקא בשייר סתם דשמא שייר בגוף העבד אלא אפי' שייר דבר מבורר ופירש מה ששייר אפ"ה פליג ת"ק וכן מוכח מהתוספתא ר"ש אומר כל נכסיי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן לא אמר כלום חוץ מטיר פלונית אע"פ שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר זכה העבד

זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין וכו' זכה בנכסים אם יש לו שאר נכסי וקנה עצמו לחורין בכל עניין כן פי' רבינו שמשון בפ"ג דפאה ומדאמר ר"ש בחוץ מטיר פלונית אי חוץ מטדה פלונית דיולא בו לחירות מכלל דשמע לרבנן דאף בנכס"ג לא יצא לחירות ובסכי פליגי כל"ל והשאר עד לשבש התוספתא הוא הג"ה:

(ח) נראה דתסר כאן ו"ל מקרקעי מ"מ אמר דמתנתו קיימת וכו': שייר קרקע וכו'. ב) אולי ל"ל אם שייר קרקע כל שהוא בסמתנה שכתב לעבד וכו'

ואמר רב דימי אמר רבי אלעזר עשו כו'. תע"ג דקתני שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין הוא הדין אם שייר מטלטלין כל שהוא דעבדא נמי כמטלטלי דמי שהרי אינו מחובר לקרקע וקרו ליה בני אדם מטלטלי אלמא אע"ג דקתני קרקע אלא הוא הדין למטלטלי ומתניתין נמי מטלטלי כדי פרנסתו כמקרקעי כדי פרנסתו דמי: **ולא עשו מטלטלי שיור אלא כתובה.** דתנן נדי דהסיא במס' פאה ובפרקין דלעיל (דף קנב.) מייתינן לה ופרשינן לה הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה ממקרקעי ולא ממטלטלי (ג) במסכת כתובות הלכך אמקרקעי סמכה דעתה ולכך לא עשו מטלטלין שיור לכתובתה דאם שייר לה הבעל מטלטלין ונתן לה כשחילק נכסיו לבניו וכתב לאשתו מטלטלין כל שהוא לא אבדה כתובתה: **אמר ליה רב יוסף לאביי.** לעולם אימא לך כל היכא דתני קרקע דוקא הוא והכא גבי עבד היינו טעמא דלאו דוקא דבדין הוא דלא ליבעי ליה למיתני מקרקעי אלא מטלטלי הוה ליה למיתני בהדיא: **ואיידי דקתני רישא.** במסכת פאה ר' עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובכבורים ולכתוב עליו פרוזבול ולקנות עמהן נכסים שאין להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה דהכי כולהו דוקא מקרקעי ולא מטלטלי תנא נמי סיפא קרקע אף ע"ג דהוא הדין בסיפא למטלטלי ומשום סידורא דכל שהן מתנו גבי הדדי. ובוידוי לא גרסי' בסדר המשנה דבשלמא גבי פאה פאת שדך כתיב קרקע כל שהוא גבי בכורים כתיב ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ולכתוב עליה פרוזבול הכי תקון רבנן אם יש לו אלוה קרקע כותבין פרוזבול למלוה לגבות חובו בשביעית דדמי כמאן דאית ליה משכון דמקרקעי דלוה משתעבד ליה ובגבי משכון לא משמטא שביעית דלא קרינא ביה לא יגוס הואיל ואית ליה משכון ולא רצו בית דין לעקור תקנת שביעית מן התורה. ולקנות עמהן נכסים שאין להם אחריות מקרקעי נפקא לן בקדושין אלא וידוי מעשר אע"ג דכתיב ביה (דברים כו) השקיפה ממעון קדשך וגו' ואת האדמה אשר נתתה לנו [וגו'] אפ' אין לו קרקע יתודה דהאי לנו אכל ישראל קאי כדתנן במסכת מעשר שני (פ"ה מי"ד) מכאן אמרו ישראל וממזרים מתודין אבל לא גרים ועבדים משוחררים שאין להם חלק בארץ אלמא אפ' אין לו קרקע אלא שיהא ראוי הוא ואכותיה ליטול חלק בארץ: **ואמר ליה אביי לרב יוסף.** דאקשי לעיל למ"ד כדי פרנסתו כל שהוא תנן וכל היכא דתנן כל שהוא מי לא בעינן שיורא: **ותסגן.** בפרק דאלפיה הגז: **ממש רחלות גוזזות כל אחת ואחת משקל מנה ופרס.** ליעבר ואחי ליעבר בראשית הגז דכרי ר' יוסף ומתמה לאן עשויות נפקא להו לבית הלל דבעינן ממש וחכמים אומרים ה' רחלות וכו': **אמר רב מנה ופרס.** בין ממשתן ובלבד שיהו מתומשות כל אחת יש בה למר תומש של מנה ופרס אבל בגיר מהכי כמאן דליתיה דמי: **שיטורא רבה.** מנה ופרס לכל אחת תנא סיפא נמי שיטורא זוטא אבל מאבי' דקתני כל שהוא דוקא הוא והלכך לא מכוונן שמעתא דסבי: **אמר.** סביב מרע מטלטלי לפליגא והוא הדין לבריא על ידי קנין: **לבר מחוי ושערי.** והוא הדין לבר מבהמותיו כן גרלה בעיני: **אפי' ריחים העליונה.** ברגילין ליטלה משם כדי לתקנה אבל ריחים התחתונה במקומה מתקנין אותה: **כל דמטלטל.** כל שיכולין לטלטלו שאינו מחובר לקרקע ממש ואע"פ שאין רגילין לטלטלו: **איבעיא להו עבדא כמטלטלי דמי.** נהי ולאי דעבדא כמקרקעי דמי לענין שבועה וקנין בכסף ובשטר ובחזקה (ד) דכל מילי דאורייתא דין מקרקעי יש להם מוהתגלתם אבל לענין לגזן בני אדם מיקרו להו מטלטלי ויש בכלל מתנת מטלטלי שהרי מטלטלי הוא או לא: **היינו דלא אודכן ליה ברישא.** במאי דקתני ברישא דמתניתין היכא דמכר את העיר סתמא ולא אמר לו היא וכל מה שבתוכה לא קתניא אלא מקרקעי אבל עבדים ומטלטלין לא נמכרו אלמא עבדא כמטלטלי דמי: ופרכינן אלא מאי עבדא כמטלטלי דמי א"כ מאי אפ' דקתני סיפא מכר את המטלטלין ואפ' עבדים ואי כמטלטלי דמי אמאי קאמר אפילו דמשמע דאינו דומה כל כך למטלטלין: **אלא מאי איש לך למימר.** אמאי קמפלגי בינו למטלטלין למיתני אפ' משום דשאני בין מטלטלי דיידי דהיינו עבדים למטלטלי דלא ניידי והלכך קתני בהו אפילו ה"נ ברישא איכא למימר דעבדא כמקרקעי דמי והאי דלא מיזדבני בכלל העיר דשאני להו לבני אדם בין מקרקעי דנייד למקרקעי דלא נייד וכיון דעיר מכר דהיינו מקרקעי דלא נייד לא אסיק אדעתיה למכור אלא מקרקעי דלא נייד דהיינו דומיא דעיר אבל היכא דאמר סתמא מקרקעי לפליגא עבדים בכלל והיכא דאמר סתמא מטלטלי לפליגא לעולם אימא לך דאינו בכלל: **עשו מטלטלי שיור.** דכי היכי דקתני שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות הכי נמי אם שייר מטלטלי כל שהוא לא יצא לחירות: **ואמר ליה רבא לרב נחמן מאי טעמא.** והשיב לו רב נחמן עבדא מטלטלי דכיון דשייר מטלטלין לעצמו איכא למימר דעבדו שייר לעצמו שהוא מטלטלין ולא יצא לחירות אלמא כמטלטלי דמי: **א"ל רב אשי לרבינא.** לעולם אימא לך כמקרקעי והאי עשו מטלטלין שיור אלא העבד לאו העבד עבדא מטלטלי הוא אלא כדפרישית טעמא: דלחן

ואמר רב דימי בר יוסף אמר ר' אלעזר [א]**עישו ממטלטלין שיור אצל עבד** [ב]**ולא עשו ממטלטלין שיור אצל כתובה התם בדין הוא דלא ליתני קרקע ואיידי דתנא רישא** [א] **רבי עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים ולכתוב עליהם פרוזבול ולקנות עמהם נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה** [ג]**וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא והא תנן** [ג]**רבי דוסא בן הרכינס אומר חמש רחלות גוזזות מנה** (ה) **מנה ופרס חייבות בראשית הגז וחכמים אומרים** [ד]**חמש רחלות גוזזות כל שהן ואמרינן** [ה]**וכמה כל שהן אמר רב** [ו]**מנה ופרס ובלבד שיהו מחומשות התם בדין הוא דלא ליתני כל שהוא ואיידי דקאמר תנא קמא שיעורא רבה אמר איהו נמי שיעורא זוטרא קרי לה כל שהוא: פשיטא אמר** (ג) **מטלטלי לפלניא** [ז]**כל מאני תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי** [ח]**כל מטלטלי לפלניא אפי' חטי ושערי ואפילו ריחים העליונה קנה לבר מריחים התחתונה** [ט]**כל דמטלטל אפי' ריחים התחתונה קני איבעיא להו עבדא כמקרקעא או** [י]**כמטלטלא דמי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי תא שמע** [יא]**המוכר את העיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצאות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את הממטלטלין ובזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה או עבדים הרי כולן מכורין אי אמרת בשלמא כמטלטלא דמי משום הכי לא מיזדבן ברישא אלא אי אמרת כמקרקעא דמי אמאי לא מיזדבן ואלא מאי כמטלטלא דמי מאי אפ' [אלא] מאי אית לך למימר שאני מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד אפ' תימא כמקרקעא דמי שאני מקרקעא דנייד ממקרקעא דלא נייד א"ל רבינא לרב אשי תא שמע** [יב]**הכותב** [יג]**(לעבדו כל נכסיו) יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ר' שמעון אומר לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן ואמר רב דימי בר יוסף אמר רבי אלעזר עשו ממטלטלין שיור אצל עבד ולא עשו ממטלטלין שיור אצל כתובה ואמר ליה רבא לרב נחמן מאי טעמא עבדא ממטלטלא הוא ומטלטלא למטלטלא הוי שיור וכתובת אשה מקרקעא הוא ומטלטלא למקרקעא לא הוי שיור אמר**

קרקע כל שהוא חייבת בפאה כו'. לעיל בגלהי לא יחפור (דף כז.) פירשתי לה: **וכל** היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא והא תנן דקרקע כל שהוא חייב בפאה היינו כל שהוא דוקא כדאמרינן לעיל בפרק לא יחפור (דף כז. ומס: ד"ה בחטה) היינו משום דמסתבר טפי הכי ובקדושין פ"ק (דף כו.) אתרכתי סס בדיני כל שהוא: **וכמה** כל שהוא אמר רב מנה ופרס. ואם תאמר מאי מקשה ליה והלא ודאי הוא חולק על רב דלעיל וי"ל דהכי קאמר מי פליג על רב בכל הני: **מנה** ופרס. שיעור דרבנן ור' דוסא לא ידעינן מנא (ה) ליה: **ואיידי** דקאמר תנא קמא שיעורא רבה אמרי אינהו שיעורא זוטא. והא דתנן (כלים פ"ה מ"ו) תמור תחלתו ארבעה וסופו כל שהוא ואמרינן (חולין דף קכד.) מאי כל שהוא טפח איכא (ו) למימר דאיידי דנקט שיעורא רבה נקיט נמי שיעורא זוטא: **עבדא** כמקרקעי דמי לו כמטלטלי דמי. לענין מילי דרבנן מיבעי ליה אבל במלתא דאוריתא פשיטא דאיתקוש לקרקעות כדפי' לעיל בפרק המוכר את הבית (דף פח.) על הך מילתא: אמר

ולא עשו ממטלטלין שיור אצל כתובה. תע"ג דקתני שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין הוא הדין אם שייר מטלטלין כל שהוא דעבדא נמי כמטלטלי דמי שהרי אינו מחובר לקרקע וקרו ליה בני אדם מטלטלי אלמא אע"ג דקתני קרקע אלא הוא הדין למטלטלי ומתניתין נמי מטלטלי כדי פרנסתו כמקרקעי כדי פרנסתו דמי: **ולא עשו מטלטלי שיור אלא כתובה.** דתנן נדי דהסיא במס' פאה ובפרקין דלעיל (דף קנב.) מייתינן לה ופרשינן לה הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה ממקרקעי ולא ממטלטלי (ג) במסכת כתובות הלכך אמקרקעי סמכה דעתה ולכך לא עשו מטלטלין שיור לכתובתה דאם שייר לה הבעל מטלטלין ונתן לה כשחילק נכסיו לבניו וכתב לאשתו מטלטלין כל שהוא לא אבדה כתובתה: **אמר ליה רב יוסף לאביי.** לעולם אימא לך כל היכא דתני קרקע דוקא הוא והכא גבי עבד היינו טעמא דלאו דוקא דבדין הוא דלא ליבעי ליה למיתני מקרקעי אלא מטלטלי הוה ליה למיתני בהדיא: **ואיידי דקתני רישא.** במסכת פאה ר' עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובכבורים ולכתוב עליו פרוזבול ולקנות עמהן נכסים שאין להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה דהכי כולהו דוקא מקרקעי ולא מטלטלי תנא נמי סיפא קרקע אף ע"ג דהוא הדין בסיפא למטלטלי ומשום סידורא דכל שהן מתנו גבי הדדי. ובוידוי לא גרסי' בסדר המשנה דבשלמא גבי פאה פאת שדך כתיב קרקע כל שהוא גבי בכורים כתיב ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ולכתוב עליה פרוזבול הכי תקון רבנן אם יש לו אלוה קרקע כותבין פרוזבול למלוה לגבות חובו בשביעית דדמי

הגהות הב"ח

(א) גמרא גוזזות ממנה ופרס מנה ופרס מייתינן: (ב) שם פסיעת אמר מטלטלי לפלניא וכו' כל מטלטלי לפלניא וכו' כל מטלטלי דמטלטל אפי' ריחים התחתונה קני: (ג) רשב"ם ד"ה ולא עשו וכו' ולא ממטלטלי כדאמר במס' כתובות: (ד) ד"ה איבעיא להו וכו' דלכל מילי דאורייתא: (ה) תיפ' ד"ה מנה וכו' מנא לו הס"ד: (ו) ד"ה ואיידי וכו' איכא נמי למימר דאיידי:

צא א מיי' פ"ו מהלכות זכייה ומתנה הלכה ה סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף מ:

צב ב מיי' פ"ו מהלכות מתנה עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קו סעיף ב:

צג ג ד מיי' פ"ו מהל' בכורים הלכה יג סמג עשין קמג טוש"ע יו"ד סי' שג סעיף ט:

צד ה ו ז ח מיי' פי"ח מהל' זכייה ומתנה הלכה יב יג יד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף י

רבינו גרשום

שייר: אמר ר' אלעזר עשו ממטלטלין שיור אצל העבד ראי שייר ממטלטלין כל שהן איבא למימר דהעבד שייר ולא יצא בן חורין אלמא אע"ג דקתני קרקע לאו דוקא. קרקע ואם שייר ממטלטלין ה"נ דהוי שיור כקרקע. והא משנה הכותב כל נכסיו לעבדו בפאה היא: ולא עשו ממטלטלין שיור אצל כתובה. דקי"ל כתובה ממקרקע בניא ותנן הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה דחלק לפניה לבניו והיא שותקת. אם שייר לעצמו קרקע שלא כתב הכל לבניו ואע"פ שכתב לה עם בניו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה דהאי דשתקה סמכה דעתה לגבות מההוא קרקע דשייר לעצמו. אבל אי לא שייר לעצמו אלא ממטלטלין אבדה כתובתה דלא מצי למימר האי דשתקי דאהנהו מטלטלי סמכה דעתאי דאין כתובה נגבית אלא מן הקרקע והיינו דקאמר ר' אליעזר לא עשו ממטלטלי שיור אצל בניו כדי שתהא גיבה מהן: אמר ליה לעולם אימא לך כל היכא דתני קרקע הכי דוקא ולא ממטלטלי נינהו. ודקשיא לך ממשנה זו ומדרב דימי בר יוסף הא לא קשיא דבדין היא דלא ליבעי ליה למיתני קרקע גבי עבד כלל אלא איידי דאיצטריך ליה למיתני בסיפא קרקע דלא סבי בלאו הכי תנא ליה בריש ולא משום דוקא. דתנן ר' עקיבא אומר כו'. ולעולם מתני' דקתני קרקע הכי דוקא ולא הוי ממטלטלי שיורי. ומקשי' אליבא דרב יוסף דמתיקיף לעיל (מאי שנה) למאן דתני כדי פרנסתו כל שהוא לית ליה שיעורא רבה והת גן חמש רחלות גוזזות מנה ופרס. כלומר כל אחת גוזזת משקל מנה ופרס דהיינו משקל ליטרא וחצי חייב בראשית הגז. וחכ"א חמש רחלות גוזזות כל שהוא. ואמרי' מאי כל שהוא ואמר רב מנה ופרס דבין כולן גוזזות משקל ליטרא ומחצה ובלבד שיהו מחומשות שלא תהא בהמה ובהמה גוזזת פחות מחומש של מנה ופרס אלמא אע"ג דקתני כל שהוא אית ליה שיעורא כדאמר מנה ופרס וגבי מתני' אע"ג דקתני קרקע כל שהוא אית ליה שיעורא וקשיא לרב יוסף. ומשני לעולם כל היכא דקתני קרקע כל שהוא הכי דוקא והכא

מאי כל מאני תשמישתא.

טעמא מאי משום ליה שיעורא איידי דתנא ליה רישא שיעורא רבה חמש רחלות גוזזות מנה ופרס תנא נמי סיפא שיעורא זוטא ולא משום דוקא: שביב מרע שאבר ממטלטלי נתונין לפלוני יהבינן ליה כגון כל תשמישי הבית: לבר מחטי ושערי. דלאו לתשמישי הבית דמיין: אבל אי אמר כל ממטלטל. כל מה שיש לו הממטלטל: אפי' ריחים העליונים. דמטלטלי הוא לבר מריחים התחתונה. דקביעא בקרקע הוא ולאו מיטלטל. אבל אי אמר כל דמיטלטל כלומר כל דמצי למיטלטל אפי' ריחים התחתונה משום דאפשר לחופרה מן הקרקע ותהא מיטלטל: איבעיא להו עבדא כמקרקע. ואי אמר כל מקרקעי לפלוני יהבינא ליה אפי' עבדא: אי כמטלטלי דמי. ואי אמר כל ממטלטלי לפלוני יהבינן ליה עבדא: ת"ש כו'. הנהו כולהו כקרקעות הוו: בית השלחין. כי צריך ליה לביתי' ובומן שאמר הוא וכל מה שבתוכו הוי בה בהמה ועבדים הרי אלו מכורים אלא לאו מדקאמר אפי' מכלל דלאו כמטלטלי דמי: אלא מאי אית לך למימר. הא דקתני ליה לבי מטלטלי דקתני אפי'. משום דשאני מטלטלי דנייד כגון עבדים ובהמה דניידי ממטלטלי דלא ניידי משום הכי קתני (כו') אפי' מטלטלי דניידי כגון עבדים: אפי' תימא כו' מקרקעי דלא ניידי. ומשום הכי לא קתני גבי מקרקעי דמקרקעי דנייד הוא ומשום הכי קתני אפי': מאי טעמא עבדא כמטלטלי

אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה. שכן הסיב רב נחמן לרבא אבל רב אשי לא היה אומר מסברא דנפשי' וה"ג משמע בפ"ק דגיטין (דף ט. וש"ס) דפריך התם דרב נחמן אדרב נחמן ומשני משום דלאו כרות גיטא אלמא משמע דרב נחמן גופיה הוא דקאמר הכי. ר"ת:

ואלו הן שכ"מ וכו'. והא דלא תשיב הא דתניא לעיל בפרק יש נוחלין (דף קנב.) הכותב כל נכסיו לאשתו וילא (ו) עליה שטר חוב ר' אליעזר אומר תקרע כתובתה כו' וכל נכסיו קאמר התם וקאמר התם נמי בתר הכי דיחא לה דתיפוק קלא עלה דכתב ניהלה לכולהו נכסי ליכא למימר דכולהו נכסים לאו דוקא שאין צריך אלא יותר מכתובתה א"נ בפלוגתא לא קא מיירי ואע"ג דשטר מברחת נמי ליכא פלוגתא בכתובות (דף עט.) כמו שהביא רביו שמואל מכל מקום היכא דגליא דעתה דמשום אכסודי הוא מודו כולי עלמא כדקאמר לקמן: **מטלטלין** ואיתנהו בעינייהו הוי שיור. פירוש שייחדה לכתובה כדאמר אמימר בפ' אע"פ (שם כה.) כדפי' רביו שמואל ולא דמיא להא דאמר לעיל בפרק יש נוחלין (דף קנב:) מטלטלי קאמרת מטלטלי לא קאמינא פי' דמטלטלין לא הוי שיור לכתובה דהכא מיירי במטלטלין שייחדם לכתובה וכדפירש רביו שמואל ואותו ולאי הוי שיור:

כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי כו'. פירשתי לעיל בפרק המוכר את הספינה (דף עז:) ונס הביא דשני שטרות הם פירשתי שם: ליבעיא

אמר ליה אנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה אמר רבא אמר רב נחמן חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ואלו הן שביב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת שביב מרע דתנן[א] שביב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת עבדו דתנן [ב]הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין אשתו דאמר רב יהודה אמר שמואל [ג]הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא בניו דתנן [ד]הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקעכל שהוא אבדה כתובתה מברחת[ה] דאמר מר "מברחת צריכה שתכתוב כל נכסיה "ובכולהו [ו] ממטלטלי הוי שיור לבר מכתובה דאמקרקעי תקינו רבנן ממטלטלי לא תקון רבנן אמימר אמר מטלטלי דכתיבי בכתובה ואיתנהו בעינייהו הוי שיור "אמר נכסי לפלניא "עבדא איקרי נכסי דתנן[ו] הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין "ארעא איקרי נכסי דתנן [ז]נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה 'גלימא איקרי נכסי דתנן [ח]ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה 'זוזי איקרי נכסי דתנן [ט]ושאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה כי הא [י]דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תוך "ששטרא איקרי נכסי [כ]דאמר רבה בר יצחק שני שטרות הן אמר זכו בשדה[ג] זה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הן תרי הני דאמרן אידך אם קדם מוכר וכתב את השטר באותה ששנינו כותבין

דתנן משום דלאו כרות גיטא מתנינן לה. עבד גמר לה לה מאשה דבעינן גט כריתות וכיון דיש לבעל העבד זכות בשטר שכתוב בו שייר קרקע ומטלטלי לעצמו לא הקנה לו השטר לגמרי שגם זכות האדון כתוב בו הלכך לא קריא ביה גט כריתות. כעין זה פירש רביו חננאל ורבותי שבלותי"ל וגם יש לפרש כך לעולם עבדא כי מקרקעי דמי (ג) וגבי גט אמאי תשבינן לפי' ממטלטלין שיור אלא עבד הייגו טעמא משום דכריתות גמור בעינן וכיון שזה שייר ממטלטלין מאן ליימא לן דלא היה בדעתו לשייר העבד בכלל המטלטלין אחרי שלא פירש מה הן המטלטלין שייר ואע"ג דבדוכתא אחריינא עבדא כמקרקעי דמי מיהו גבי כריתות לאו כריתות הוא: **אמר רבא א"ר נחמן חמשה.** נותני מתנה הן שאין דינן חלוק מנותני מקנת עד שיכתבו כל נכסיהם ואז דינן חלוק ממשייר קצת ממנו וכגון שלא שיירו כלום אפי' במטלטלין כדמסיק בסיפא לבר מכתובת אשה במקרקעי הוי שיור ולא מטלטלי: **ואלו הן שביב מרע עבדו אשתו ובניו מברחת.** והשתא מפרש לה ואזיל שביב מרע כו' וכולהו כבר מפורשים בפרק זה ובשם נוחלין לבד ממברחת ולקמן בסמוך אפרשנה: **בניו דתנן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה.** אבל שייר לא אבדה דמנו דתנתא אהאי שיורא בשביל כתובתה נתתא נמי אכולהו נכסי כדאמר בשם נוחלין ההוא דפלגינהו לנכסיה לאתתיה ולבניה שייר חד דיקלא וכו' ואסקי' התם מנו דנתתא לדיקלא נתתא נמי אכולהו נכסי: **מברחת דאמר מר כו'.** כלומר אשה אלמנה שיש לה נכסים ודעתה ליגשא ורוצה להבריח נכסיה מבעלה שלא יהא זכאי בנכסיה ואם תתאלמן לו תתגרש יחזרו לה נכסיה ואם לא הוליאתן מרשותו קודם נשואין יזכה בהן בעל ואמרינן בכתובות גריסה שתכתוב כל נכסיה לאחר שתם כיון דלא שייריה מידי אגן שהדי דלא נתנה לזה אלא בשביל שרוצה ליגשא ולכשתרצה יחזרו לה אבל אם שייריה כל שהוא קנה המקבל מתנה ולא יחזרו לה כל הנכסים עולמית וזה הדבר אינו כתוב בגמרא כך אלא מכללא שמעינן לה דאמרינן בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עפ.) אמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל אני מורה הוראה אם יבא שטר מברחת לידי אקרעו ויהיב טעמא דלא שביק אינש לנפשיה ויהב לאחריני מיתיבי הרוצה שתבריח נכסיה מבעלה כילד היא עושה כותבת שטר פסים לאחרים דברי רשב"ג וחכמים אומרים רצה משחק בה עד שתכתוב מהיום ולכשתרצה טעמא דכתבה ליה הכי הא לא כתבה הכי קיימינהו לוקח אמר ר' זירא לא קשיא הא בכולן הא במקצתן שמעינן מהכא היכא דכתבה כולן לא קנה לוקח ואף בעל לא קנה כדמשני התם עשאום כנכסים שאינן ידועין לבעל אליבא דר"ש אבל היכא דלא כתבה כולן צריכה שתכתוב כל נכסיה לאחר שתם כיון דלא שייריה מידי אגן שהדי דלא נתנה לזה אלא בשביל שרוצה ליגשא ולכשתרצה יחזרו לה אבל אם שייריה כל שהוא קנה המקבל מתנה ולא יחזרו לה כל הנכסים עולמית וזה הדבר אינו כתוב בגמרא כך אלא מכללא שמעינן לה דאמרינן בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עפ.) אמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל אני מורה הוראה אם יבא שטר מברחת לידי אקרעו ויהיב טעמא דלא שביק אינש לנפשיה ויהב לאחריני מיתיבי הרוצה שתבריח נכסיה מבעלה כילד היא עושה כותבת שטר פסים לאחרים דברי רשב"ג וחכמים אומרים רצה משחק בה עד שתכתוב מהיום ולכשתרצה יחזרו לה נכסיה ואם לא הוליאתן מרשותו קודם נשואין יזכה בהן בעל ואמרינן בכתובות גריס

מסורת הש"ס

א) לעיל עז: נקמן קסז: ב) שקלים פ"ד מ"ז ומגילה קג. תמורה כ. לח: ג) שקלים פ"ד מ"ח ד) כ"ק בב"ערכין כג: ה) [מגילה כז.] : ו) לעיל קלז: ב"מ קט. יבמות עו. כתובות פה. [עירובין כה:]: ז) כתובות לד: [ע"ש בתוס'] : ח) [כתלמות פ' וימי איתא בצפרא]: פו) [שם איתא באורתא]: י) [עי' תוס' לעיל פו. ד"ה אבל]: יא) [נקמן קעב. ביעון יג. עו.] : יב) ל"ל ורבנה :

כותבין שטר למוכר אף על פי שאין כו' . דאיכו חוב אלא למוכר וכיון שהוא רולה (ד) יכתוב לו: **כיון שהחזיק זה בקרקע כו'**. מסקנא דמילתא דרב הונא היא אם קדם מוכר וכתב לו את השטר ואח"כ מכר לזה את השדה כיון שהחזיק הלוקח בשדה נקנה לו השטר בכל מקום (ה) דאין אדם יכול לעכבו דלדעת כן מכר לו את השדה שיזכה הלוקח בשטר הנכתב לו לשמו וכשהחזיק בשדה נקנה לו השטר כדתנן נכסים שאין להן אחריות כו' אלמא שטר מיקרי נכסים שאין להן אחריות: **דתנן** . במסכת שקלים בפ"ד (משנה ז) המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הראויה על גבי המזבח זכריה ונקבות רבי אליעזר אומר זכריה ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר' יהושע אומר זכריה עצמן כו' ובמס' תמורה (דף לח:) מפרש פלוגתייהו: **יינוף שמנים כו'**. גם זו שנויה במסכת שקלים: **דתנן** . במס' ערכין המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין כלומר אף תפילין הקדש ומעלין לו בדמים ופודן בשוויהן אלמא מדחל עלייהו הקדש מיקרי נכסי שהרי נכסיו הקדיש: **ספר תורה** . מי מיקרי נכסי כתפילין דמו או דלמא תפילין הייגו טעמא דהוי מלבוש אבל ספר מלוה היא ולא נכסי ואע"פ שיכול למכרו לא מיקרי נכסי תיקו: **משום דקבעי לאינסובי לרב זביד**. וכן פירשה לו בהדיא כדמוכח בסיפא דגליא דעתה משום דבעיא לאינסובי היא נותנתן לזה דאין זה אלא להבריח מבעלה: **ואיגרשה** . ותבעה נכסה מבנה: **והא אינסיבא** . והפסידה דקנה בה ולא אהני גלויי דעתה אלא להכי שאילו לא היתה ניסת לרב זביד לא תתקיים המתנה אבל השתא דאינסיבא נתקיימה המתנה: **ממולאי**. דאחביי אבין ממשפחת בית עלי כדאמרינן (ר"ה דף יח.) אחביי ל) ורבא ממשפחת בית עלי קאתו וזהו שם מקומן (ו) בבראשית רבה ר' מאיר אזל לממלא ראה לוחן שהם שחורי ראש כו': **מילי מולייתא**. בעלי מומין שאין בהן ממש כמו שקל מוליא ושאר בגלא גבשושית (לעיל דף מד.) : **אפילו למאן דאמר מברחם קני** . יש מפרשים הייגו גבי ההוא מעשה דאימיה דרב שמואל בר אבא מאקרוקנא בפרק החובל (ב"ק דף פח.) ואלו מלתא היא דהתם בחיי בעלה כתבה נכסי מלוג שלה לבנה לזונות בהן אחר מיתת בעלה והכי מפרשינן לה אפי' לרבנן דפליגי ארשב"ג בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עט.) ואמרי רבה משחק בה ומעכב המתנה לעצמו וקנה הכל ולעיל פריטית לה: **קני מילי** . דאמרי רבנן רבה משחק בה וקנה היכא דיהבא סתמא ולא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא ולא מודו רבנן דאם קני אלא יחזרו לה נכסים כדאמרינן נמי התם עד שתכתוב מהיום ולכשתרבה דכיון דגליא דעתה כמאן דכתבה ליה הכי דמי: **לימיה דרמי בר חמא כו'** . ומסקנא אחרון קנה משום דהדרא בה מראשון ובפרק מי שהיה נשוי בכתובות (דף לד:) איכא (ז) מעשה אחריני לימיה דרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לנכסי לרמי בר חמא לאורתא כתבתינהו לרב עוקבא אתא רמי בר חמא לקמיה בנכסי אתא רב עוקבא בר חמא לקמיה דרב שמא לוקמיה בנכסי ומסקנא שודא דדייני ולהקדמה לא חיישינן הואיל וביום אחד נכתבו מיהו ההוא מיבעיא לן לאוקמה במתנת בריא והא דהכא בשכיב מרע ובשכיב מרע לא שנא ביום אחד לא שנא בשני ימים אחרון קני דהא הדר ביה מקמיה: **והא מתה** . דבשלמא אם לא מתה תנן לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה וכמו שחזרה מן הראשון כשנתנה לשני אחזור בה מן השני נמי אם תרלה אבל עתה שמתה תתקיים מתנה לאשתה ויקנה ראשון שהרי היא נתנה במתנת שכ"מ ודבריה ככתובין וכמסורין כשמתה ולא אמרינן דייתיקי מבטלת דייתיקי והכי סבירא ליה: **כל שאילו עמד כו'**. וזאת האשה מאחר שאם עמדה היתה חוזרת הוטילה חזרתה מן הראשון אע"פ שמתה וקנה שני וכן הלכה: **לימור דאמר שמואל לעלמו** . היכא דחזר בו הטולה ושייר לעצמו ולא נתנה לאחרים הויא חזרתו חזרה אע"ג דמית לבל הכא דחזר בו מראשון ונתן לאחר שמא לאו חזרה גמורה היא: **מלוגא דשטרי** . כרך של שטרות לי נמי נרתק מלא שטרות: **שני לעמרם בני** . כגון שקנו מידה לי נמי בלא קנין וכגון דלא שיירה מידי: **והא לא משך** . רב עמרם האי מלוגא דשטרי בחייה: **דשמא אמרי** . כולי עלמא שאחי שנתת לו מתנה הוי לורבא מרבנן: **הכי אמר שמואל כל שאילו עומד חוזר כו'** ובתרא קני: **פיסקתא**. כמו פיסקא (ח) תחיכת קרקע: כי

א) כותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר כל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה ב)בהמה איקרי נכסי דתנן ג)המקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים (ד) עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ד)עופות איקרי נכסי דתנן ה)המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות ו)תפלין איקרי נכסי דתנן ז)המקדיש נכסיו ח)מעלין לו תפלין איבעיא להו ספר תורה מאי (ב) כיון דלא מזדבן ט)דאסור לזבוניה לאו נכסי הוא או דלמא י)כיון דמזדבן יא)ללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא יב)תיקו (סימן זוטרא אימיה דעמרם מתרתי אחוותא רב טובי ורב דימי ורב יוסף) אימיה דרב זוטרא בר טוביא (ג) כתבינהו לנכסה לרב זוטרא בר טוביא דבעיא לאנסובי ליה לרב זביד אינסיבא וגרשה אתיא לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר משום אנסובי והא אינסיבא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע יג)משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו למאן דאמר מברחם קני הני מילי היכא דלא גליא דעתה 'אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיגרשה יד)אימיה דרמי בר חמא טו)באורתא כתבתינהו לנכסה לרמי בר חמא טז)בצפרא כתבתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אזל רב עוקבא בר חמא קמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי טעמא אוקמיה מר לרב עוקבא בר חמא אי משום דהדרא בה והא שכיבא אמר ליה הכי אמר שמואל יז)כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אימור דאמר שמואל לעצמו לאחר מי אמר אמר ליה בפירוש אמר שמואל יח)בין לעצמו בין לאחר אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא דשטראי כי קא שכבא אמרה ליהוי לעמרם ברי אתו אחוה לקמיה דרב נחמן אמרו ליה יט)והא לא משך אמר להו כ)דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אחתיה דרב טובי בר רב מתנה כתבתינהו לנכסה לרב טובי בר רב מתנה בצפרא לפניא אתא רב אחדבוי בר רב מתנה בכה לה אמר לה השתא אמרי מר צורבא מרבנן ומר לאו צורבא מרבנן כתבתינהו ניהליה אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אחתיה דרב דימי בר יוסף הוה לה פיסקתא דפרדיסא כל אימת דהות חלשא הוה מקניא ליה ניהליה וכי

איבעיא להו ספר תורה מאי . ואם תאמר מאי קמיבעיא ליה על כרחך הוא בכלל נכסים שאין להם אחריות דנקנין במשיכה לו (ב) נכסים שיש להם אחריות שנקנין בכסף בשטר בחזקה דמי נפיק מבעיא ולומר ר"י דאע"ג דהוי לענין קנייה כנכסים שאין להם אחריות מ"מ לא הוי בכלל נכסים לפי שאינו יכול למכרו אלא ללמוד תורה ולישא אשה כדאמר בפרק בתרא דמגילה (דף כז.) . מ"ר : **אפילו** למאן דאמר מברחם קנה כו' . לריך לומר דמיירי במקלת נכסים דאי בכל נכסים פשיטא דלא קנה כדמוכח בפרק האשה שנפלו (כתובות דף עט:) דלא פליגי אלא במקלת נכסים אבל בכל נכסים לא פליגי: **גליא** דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיתגרשה . וכן גורס ר"ח ואינו נראה לר"י דהא משמע דהוי טעמא משום דמיגרשא אבל אם היתה תחת בעלה קנה ואילו בפ' האשה שנפלו (שם וע"ש) משמע דאפי' כשהיא תחת בעלה לא קנה (י) לוקח דפריך התם וכי מאחר דלא קנהו לוקח ליקנינהו בעל ומשני תקנתא דרבנן שעשאוהו כגון שמכרתם מיהו י"ל דמכל מקום היכי דלא קני בעל ולוקח מכל מקום ברשות המקבל מתנה הם עד שתתגרש. מ"ר :

מתה

רבינו גרשום

מתנה : וזו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות. כגון השטרות כו'. אלמא דשטר איקרי נכסי: דתנן המקדיש כל נכסיו והיה בהן בהמה הראויה לגבי המזבח זכרים ונקבות. ר"א אומר זכרים ח) יקרבו עולות ונקבות ימכרו לזבחי שלמים והשאר יהיה לבדק הבית. ר' ג) יהודה אומר אלו ואלו ימכרו בדמים ויפלו עם שאר בדק הבית. אלמא דבהמה איקרי נכסי : ויינות שמנים ועופות ר' אליעזר אומר ימכרו לחייבי אותו מין ויפלו עם שאר נכסים לבדק הבית : מעלין לו תפלין. נ"ל תלין אותן ממנו ויהיו (אותו) הקרשים ספר תורה. ולא אמר בהדיא מי איקרי נכסי : כתבתינהו לנכסה דהיתה מברחת מבעלה דקא בעיא לאנסובי לרב זביד . ובסוף איגרשה והיתה רוצה להחזיר בהן: אמר משום אנסובי. דקא בעיא הברחה והא אנסיבא ולא מציא למהדרה בה: האמ' למאן דאמר מברחת שכתבה כל נכסיה קני . המקבל הני מילי דקני היכא דלא גליא ד עתה דמשום אנסובי הוא דכתבן לו : הא אנסיבא ואיגרשה וכיון דאגרשה דמי כמאן דלא אנסיבא דלהיכא אמרינן דקני היכא דלא מיגרשה אבל הא דאיגרשה הדרא בה : הדר כתבתינהו לנכסה לרב עוקבא

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הלכה עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

צח ב מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ז סמג עשין קלח :

צט ג מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הל' עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

ק ד מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה מ סמג עשין קלח :

קא ה מיי' פי"ח מהל' זכיה ומתנה הל' עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

קב ו מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ג סמג עשין קלב :

קג ז ח מיי' פי' מהלכות ס"ת הלכה ב סמג עשין כה טוש"ע יו"ד סי' ער סעיף ה :

קד ט מיי' פי"ח מהלכות זכיה ומתנה הל' עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יח :

קה י מיי' פ"ו שם הלכה יב ועיי' כמגיד משנה סמג לאוין פח טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ז :

קו כ ל מיי' פי"ט מהל' זכיה ומתנה הלכה עו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנב סעיף ב :

קז מ מיי' פי"ט מהלכות זכיה ומתנה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנב סעיף כ :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' זכריה ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו: (ב) שם ס"ת מלי (כיון דלא וכו' נכסי הוא) תמ"מ וע"ב ס"א ממתק כל זה : (ג) שם כתבתינהו לנכסה לרב עוקבא וכו' איגרשה ואינסיבא אתיא: (ד) רשב"ם ד"ה כותבין כו' וכיון שהוא רולה כותבין לו : (ה) ד"ה כיון וכו' בכל מקום שהוא דאין : (ו) ד"ה ממולאי וכו' שם מקומן כדאיתא בבראשית: (ז) ד"ה אימיה וכו' מעשה אחריני אימיה דרמי בר חמא. ר"ב ע"ל בפרק מזקת דף ל"ה בפי' ר"ש : (ח) ד"ה פיסקתא כמו פיסקא. ר"ב ע"ל בדף סת ע"ב ודף קמג ע"ב : (ט) תוס' ד"ה אינעיא לה וכו' דמשיכה לו בכלל נכסים שיש להם: (י) ד"ה גליא וכו' לא קנהו לא בעל ולא מקבל מתנה דפריך התם וכו' ומשני תקנתא דרבנן שעשאוהו בנכסים שאין יחושים לבעל מיהו י"ל .

דתרוייהו הוי בניה. אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי . דאוקמת להו ביד שני : אי משום דכיון דהדרא . ויהבתינהו לרב עוקבא אהדרה מראשון ושני קנה : והא מתה. וכיון דמתה אינה חוזרת דלהיכא אמרינן דהויא חוזרת היכא דלא מתה ולא הויא מתנה אבל הואיל ומתה גמורה בלבה לראשון וקנה : חוזר במתנה . ואע"ג דמתה הא איתתא נמי מצי למיהדר בה . אימר דאמר שמואל דמצי למיהדר . היכא דלעצמו הדר כלומר לצרכו לבדי חייו אבל דיהבתינהו לאחריני לא הוי חזרה וראשון קנה : א"ל כו'. בין לאחר אע"ג דמת שני קנה ולא ראשון: מלוגא דשטרות. כריכות הרבה של שטרות: מר לאו צורבא מרבנן הוא. דלא יהבא ליה מידי: חוזר במתנתו. ושני קנה : לא

ח) לפניהו הגי' שם כשעה זכריה ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ג) שם הגי' ר' יהושע אומר זכריה עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביאו דמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית .